

Sygn. akt II USK 216/22

POSTANOWIENIE

Dnia 14 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z odwołania B. J.
przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
o ustalenie obowiązku ubezpieczenia rolników,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 14 marca 2023 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z dnia 9 lutego 2022 r., sygn. akt III AUa 2008/19,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 10 czerwca 2019 r. Prezes KRUS (Organ rentowy) stwierdził
- ustanie ubezpieczenia społecznego rolników B. J. (Ubezpieczona) w okresie od
1.07.2008 r. do 30.10.2008 r., od 1.07.2009 r. do 29.11.2009 r., od 1.04.2010 r. do
29.11.2010 r., 1.06.2011 r. do 28.12.2011 r., od 1.08.2012 r. do 9.12.2012 r., i od
25.04.2013 r. zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o
ubezpieczeniu społecznym rolników. Odwołanie od powyższej decyzji złożyła B. J. ,
wnosząc o uchylenie zaskarżonej decyzji, stwierdzenie kontynuowania
ubezpieczenia społecznego rolników i dopuszczenie dokumentacji znajdującej się
w aktach ZUS. Wyrokiem z dnia 27 września 2019 r. Sąd Okręgowy w Bydgoszczy
VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Na skutek apelacji, którą od wyroku Sądu Okręgowego wniosła
Ubezpieczona Sąd Apelacyjny w Gdańsku III Wydział Pracy i Ubezpieczeń

Spółecznych wyrokiem z dnia 9 lutego 2022 r. oddalił apelację jako bezzasadną. Sąd Apelacyjny zaaprobował ustalenia i rozważania poczynione przez Sąd Okręgowy, przyjmując je za własne.

W ocenie Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy wszechstronnie rozważył cały materiał dowodowy i zasadniczo wysnuł z niego prawidłowe wnioski, szczegółowo ustalając stan faktyczny sprawy i dokonując dogłębnej analizy zebranego materiału dowodowego, jaki zaoferowały mu strony. Sąd Apelacyjny uzupełnił ustalenia Sądu I instancji oraz przeanalizował akta KRUS, z których nie wynika, aby ubezpieczona do dnia wydania zaskarżonej decyzji składała organowi rentowemu wyjaśnienia w sprawie, jak również nie wynika, aby ubezpieczona przed dniem 16 maja 2019 r. (tj. przed dniem złożenia wniosku o rentę) poinformowała organ rentowy o fakcie pozostawania w stosunku pracy w okresie od 12 marca 2007 r. do 26 maja 2007 r. Brak jest także notatki służbowej o jakiegokolwiek rozmowie przeprowadzanej przez pracownika KRUS z ubezpieczoną w związku z pozostawaniem przez nią w stosunku pracy w okresie od 12 marca 2007 r. do 26 maja 2007 r.

W ocenie Sądu Apelacyjnego twierdzenia ubezpieczonej o rzekomej rozmowie z pracownikiem KRUS, w czasie której miała ona poinformować o pozostawaniu przez nią w stosunku pracy w okresie od 12 marca 2007 r. do 26 maja 2007 r. są nieprawdziwe, podobnie jak twierdzenia, że świadectwo pracy z dnia 26 maja 2007 r. zostało przedłożone organowi rentowemu przed dniem 16 maja 2019 r. Twierdzenia te pozostają w sprzeczności z treścią dokumentów zawartych w aktach KRUS i są obliczone jedynie na uzyskanie korzystnego rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie. W istocie zamiarem ubezpieczonej było pozostanie w systemie ubezpieczeń rolniczych, jako dla niej ekonomicznie korzystniejszych.

B. J. z racji pozostawania w stosunku pracy od 12 marca 2007 r. do 26 maja 2007 r. i w powyższym okresie podlegała pracowniczym ubezpieczeniom społecznym w ZUS, nie podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników. W dniu rozpoczęcia prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej Ubezpieczona nie spełniła warunków przewidzianych przez ówczesnie obowiązujący przepis art. 5a ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Ubezpieczona była prawidłowo pouczana o warunkach podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, miała

obowiązek informować organ rentowy o okolicznościach mających wpływ na podleganie tym ubezpieczeniom. Ubezpieczona miała świadomość, że okoliczność pozostawania w stosunku pracy wyklucza podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników, bo przecież w tym zakresie otrzymała stosowną decyzję. Ubezpieczona zataiła przed organem rentowym natomiast okoliczność pozostawania w stosunku pracy w okresie objętym niniejszym sporem, zapewne dążąc do objęcia jej ubezpieczeniem społecznym rolników za okres podjęcia prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej.

Skargę kasacyjną od wyroku Sąd Apelacyjny w Gdańsku III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 9 lutego 2022 r., wniosła ubezpieczona, zaskarżając wyrok w całości i opierając skargę kasacyjną na naruszeniu prawa materialnego tj. art. 31 ust. 3 Konstytucji przez jego niezastosowanie i dokonanie wyłączenia ubezpieczonej z ubezpieczenia społecznego rolników na skutek zastosowania nieproporcjonalnie surowej sankcji w zestawieniu z niezawinionym przez ubezpieczoną brakiem wiedzy organu o podjęciu świadczenia pracy na podstawie umowy o pracę i nieadekwatnego wygaszenia rolniczego tytułu ubezpieczenia społecznego, art. 1 Protokołu Nr 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzonej dnia 4 listopada 1950 r. w Rzymie (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 z późn. zm.) poprzez jego niezastosowanie i w konsekwencji zastosowanie nieproporcjonalnie surowej sankcji wobec ubezpieczonej pozbawiającą ją rolniczego ubezpieczenia społecznego, art. 3a ust. 1 i art. 5a ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (dalej jako ustawa) poprzez ich niewłaściwe zastosowanie polegające na uznaniu, że ustały okoliczności uzasadniające podleganie przez ubezpieczoną ubezpieczeniu społecznemu rolników, a także poprzez wydanie przez organ zaskarżonej decyzji z mocą wsteczną. Ubezpieczona wniosła o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi II instancji oraz o zasądzenie na jej rzecz od organu ubezpieczeniowego kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ubezpieczona wskazała na jej oczywistą zasadność w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Uzasadniając wniosek ubezpieczona wyszczególniła na naruszenia prawa materialnego przez Sąd II instancji, a mianowicie art. 3a ust. 1 oraz 5a ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, art. 31 ust. 3 Konstytucji RP oraz art. 1 Protokołu Nr 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzonej dnia 4 listopada 1950 r. w Rzymie. Zdaniem ubezpieczonej Sąd Apelacyjny ograniczył się do stwierdzenia, że za ustanie podlegania przez ubezpieczoną ubezpieczeniu społecznemu rolników odpowiedzialność ponosi wyłącznie ona. O ile nie budzi wątpliwości, że w aktach ubezpieczeniowych przekazanych do Sądu przez organ ubezpieczeniowy nie ma żadnych dokumentów wskazujących na zgłoszenie przez ubezpieczoną faktu podjęcia zatrudnienia na podstawie umowy o pracę w okresie od 12 marca 2007 r. do 26 maja 2007 r., to sporne było, czy ubezpieczona informację o powyższy fakcie przekazała do organu ubezpieczeniowego, a także, czy ubezpieczona została wprowadzona w błąd przez pracownika KRUS. Co istotne, zarówno przed Sądem Okręgowym, jak i przed Sądem Apelacyjnym organ ubezpieczeniowy twierdził ubezpieczonej, Jej zdaniem, w tym zakresie nie zakwestionował, a Sądy obu instancji okoliczność tę zupełnie pominęły. Tymczasem ma ona znaczenie dla merytorycznego rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, albowiem potwierdza słuszność powoływania się przez ubezpieczoną na zastosowanie nieproporcjonalnie surowej sankcji skutkującej wykluczeniem jej z ubezpieczenia społecznego rolników. Organ rentowy nie złożył odpowiedzi na skargę kasacyjną.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga kasacyjna nie spełnia wymogów z art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Skarga kasacyjna jest wymagającym środkiem odwoławczym. Strona skarżąca zobowiązana jest do szczegółowego i wnikliwego przedstawienia przyczyny uzasadniającej merytoryczne rozpoznanie sprawy. Nie jest wystarczające odwołanie się do ogólnych ustawowych zwrotów oraz stwierdzenie, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, o czym ma świadczyć analiza materiału dowodowego sprawy. Staje się to zrozumiałe, jeśli weźmie się pod uwagę, że na etapie przedsądu rolą Sądu Najwyższego nie jest szczegółowe roztrząsanie

podstaw kasacyjnych. Obowiązkiem strony jest przedstawienie przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi w taki sposób, aby oczywista trafność skargi kasacyjnej dla przeciętnego prawnika była niewątpliwa, z góry widoczna, bez konieczności głębszej analizy stosunku prawnego oraz bez sprawdzania i oceny dowodów. Wniosek odwołującej warunków tych nie spełnia.

Podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.), a Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Przypomnienie to ma znaczenie, gdyż zgłoszone przez Odwołującą podstawy skargi kasacyjnej koncentrują uwagę na stanie faktycznym i ocenie dowodów. Skoro w postępowaniu kasacyjnym podnoszenie tych kwestii nie jest dopuszczalne, to skarga kasacyjna, która na nich się opiera, nie może zostać uznana za oczywiście uzasadnioną.

Zgodnie z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. naruszenie przepisów postępowania może stanowić podstawę skargi kasacyjnej tylko wówczas, gdy mogło mieć ono istotny wpływ na wynik postępowania. Uwzględnienie skargi kasacyjnej na tej podstawie wymaga wykazania przez skarżącego, że następstwa stwierdzonych wadliwości ukształtowały treść zaskarżonego orzeczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 maja 2017 r., II CSK 514/16, LEX nr 2333029). Odwołująca tego obowiązku nie spełniła, a jedynie ogólnie wskazała, że „Sąd Apelacyjny ograniczył się do stwierdzenia, że za ustanie podlegania przez ubezpieczoną ubezpieczeniu społecznemu rolników odpowiedzialność ponosi wyłącznie ona” oraz, że sporne w sprawie było to, czy ubezpieczona informację o fakcie zatrudnienia przekazała do organu ubezpieczeniowego, a także to, czy ubezpieczona została wprowadzona w błąd przez pracownika KRUS, a „zarówno przed Sądem Okręgowym, jak i przed Sądem Apelacyjnym organ ubezpieczeniowy twierdzeń ubezpieczonej w tym zakresie nie zakwestionował”.

W przeciwieństwie do przypadków nieważności postępowania naruszenie innych istotnych przepisów postępowania tylko wtedy może być skuteczną podstawą skargi kasacyjnej, gdy skarżący wykaże, że konkretne uchybienie lub uchybienia mogły mieć stanowczy, decydujący, czyli istotny wpływ na wynik sprawy. W ten sposób, oprócz wymagania istotności przepisów w sensie obiektywnym,

występuje dodatkowe wymaganie istnienia ścisłego związku przyczynowego między uchybieniem a orzeczeniem jako wynikiem rozpoznania sprawy. Wynik rozpoznania sprawy odnoszony jest natomiast do materialnoprawnej podstawy rozstrzygnięcia, czyli przepisów prawa materialnego, które miały (powinny mieć) zastosowanie przy dokonywaniu oceny zasadności roszczeń powoda lub obrony pozwanego.

Zarzut oczywistej zasadności skargi kasacyjnej jest chybiony. Ujęta w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. przesłanka ma miejsce wtedy, gdy zasadność podniesionych w niej zarzutów wynika *prima facie*, bez głębszej analizy prawnej. Spełniające te wymogi naruszenie przepisów prawa powinno mieć postać kwalifikowaną, dostrzegalną bez potrzeby wnikliwej analizy prawnej i zagłębiania się w szczegóły sprawy. Dotyczy to więc jedynie uchybień przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowi drugiej instancji, o charakterze elementarnym polegających w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną w orzecznictwie oraz nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał, względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2015 r., IV CSK 263/15, LEX nr 1940571). Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 października 2016 r., III CSK 217/16, LEX nr 2156603). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 2015 r., II PK 112/15, LEX nr 2025780).

Wskazać należy, że uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowi polemikę z dokonanymi przez sądy obu instancji ustaleniami faktycznymi i oceną dowodów. Zdaniem skarżącej zarówno Sąd Okręgowy, jak i

Sąd Apelacyjny pominęły istotne dla sprawy okoliczności. Wskazane związanie ustaleniami faktycznymi Sądu powszechnego ma znaczenie w kwestii zasadniczej w sprawie, którą wniosek w istocie pomija. Ocena, czy jest wykonywana przedmiotowa działalność, należy przede wszystkim do sfery ustaleń faktycznych, a dopiero następnie do ich kwalifikacji prawnej (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2012 r., II UK 259/11, LEX nr 1235838, w tym orzecznictwo powołane w jego uzasadnieniu). Podstawą faktyczną rozstrzygnięcia Sądu było poczynienie ustalenia faktycznego, że skarżąca podlegała pracowniczym ubezpieczeniom społecznym w ZUS, a nie ubezpieczeniu społecznemu rolników w określonych ramach, a to ustalenie faktyczne jest wiążące w postępowaniu kasacyjnym (Sąd wielokrotnie uwydatnił argumentację, że przysługuje wraz z pouczeniem KRUS w wypadku, gdy występuje przesłanka: „nie będąc pracownikiem”, „nie jest pracownikiem”, „nie podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu”). Tymczasem zauważyć należy, że skoro w myśl art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów, to nie mogą one zatem przemawiać również za oczywistą zasadnością skargi. Polemika skarżącej z oceną dowodów dokonaną przez sądy obu instancji, prowadząca do zakwestionowania ustalonego przez ten sąd stanu faktyczny sprawy nie uzasadnia, w świetle art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Mając na uwadze przedstawione racje, jasne jest, że skarga kasacyjna, wbrew deklaracji odwołującej, nie jest oczywiście uzasadniona w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., dlatego orzeczono jak w sentencji.